

ВЪВЕДЕНИЕ

**в задълженията на
Юридическите лица с
нестопанска цел
във връзка с противодействието на
изпирането на пари**

Декември 2024

**Съвместна инициатива на
Държавна агенция „Национална сигурност“ и
Български център за нестопанско право.
Със съдействието на Информационен портал за НПО в България**

Този материал пояснява задълженията на юридическите лица с нестопанска цел (ЮЛНЦ) във връзка с изпълнението на изискванията на Закона за мерките срещу изпирането на пари (ЗМИП), Закона срещу финансирането на тероризма (ЗМФТ) и Правилника за прилагане на Закона за мерките срещу изпирането на пари. Подготвен е по инициатива на дирекция „Финансово разузнаване“ на Държавна агенция „Национална сигурност“ (ДАНС) в партньорство с Български център за нестопанско право (БЦНП).

Целта на инициативата е да повиши разбирането на организациите с нестопанска цел за мерките, които трябва да предприемат, и да ги улесни в работата им по прилагането на законовите изисквания, които целят да ги предпазят от това да бъде злоупотребено с тях за целите на изпирането на пари или финансирането на тероризъм (ФТ).

Съдържание

Темите в съдържанието съдържат линкове към съответния раздел на текста. За да се върнете отново на съдържанието, кликнете върху символа (↑) в края на раздела.

[Увод](#)

[I. Задълженията на ЮЛНЦ накратко](#)

[II. Общи задължения \(за всички ЮЛНЦ\)](#)

[III. Определяне и вписване на лицата, които се считат за действителни собственици на ЮЛНЦ \(за всички ЮЛНЦ\)](#)

[III.1. Действителен собственик на фондации](#)

[III.2. Действителен собственик на сдружения и читалища](#)

[III.3. Действителен собственик на клон на чуждестранно юридическо лице с нестопанска цел](#)

[IV. Допълнителни задължения \(за специална категория ЮЛНЦ\)](#)

[IV.1. Специална категория ЮЛНЦ, задължени по ЗМИП](#)

[IV.2. Изготвяне на собствена оценка на риска](#)

[IV.3. Изготвяне и приемане на вътрешни правила](#)

[IV.4. Определяне на отговорно лице](#)

[V. Контакти, допълнителна информация и съдействие за прилагането на изискванията на ЗМИП и ЗФТ](#)

Увод

През май 2023 г. Постоянно действащата междуведомствена работна група по чл. 96 от ЗМИП, ръководена от директора на дирекция „Финансово разузнаване“ към ДАНС, прие [Доклада за оценката на риска от финансиране на тероризъм в сектора на организациите с нестопанска цел](#). Тази оценка, изготвена съгласно международните стандарти на Групата за финансови действия срещу изпирането на пари (FATF, Financial Action Task Force), има за цел да идентифицира рисковете и да подпомогне предприемането на адекватни превантивни мерки. Според Оценката на риска няма потвърдени случаи на злоупотреба с организациите с нестопанска цел в Република България за целите на финансирането на тероризъм. Анализът в хода на Оценката също така не е установил наличието на сериозни рискови фактори за сектора. С оглед на това рискът от злоупотреба за целите на финансиране на тероризма от страна на организациите с нестопанска цел в Република България е оценен като нисък към среден. Според оценката на риска:

- идентифицирани са 4 вероятни заплахи от финансиране тероризъм в сектора на организациите с нестопанска цел в Република България:
 1. Фалшиво представяне и фиктивни организации с нестопанска цел;
 2. Отклоняване на легални средства, предназначени за хуманитарни програми;
 3. Злоупотреби с програми с цел популяризиране на философии, предназначени да насърчават религиозна омраза и разпространяване идеите на терористична организация;
 4. Връзки с терористични единици.

- идентифицирани са следните дейности и техни характеристики, които увеличават риска от злоупотреба от ФТ в сектора на организациите с нестопанска цел в Република България, чиято дейност е социално-хуманитарна, културно-образователна и/или религиозна:
 1. Извършване на дейности в региони в риск от тероризъм или получаване/изпращане на средства от/към такива региони;
 2. Получаване/изпращане на средства от/към региони, в които има въоръжен конфликт или война или от/към трети държави, в чиято национална уредба за борба с ИП/ФТ има установени стратегически слабости;
 3. Непредоставяне от страна на религиозните организации на информация за дейностите си и извършените финансови операции по начин, който може да бъде проверен от съответен компетентен орган или липсата на задължение за това, какъвто е случаят с религиозните общности;
 4. Набавяне на средства чрез групово финансиране (т. нар. краудфъндинг) или използване на виртуални активи;
 5. Извършване на дейности, които изискват контакт с лица, уязвими към радикализация или пребиваващи в региони с подобна активност.

Доброто разбиране на законовите задължения, заплахите и рисковете, продължаващият диалог между юридическите лица с нестопанска цел (ЮЛНЦ), държавните органи и останалите задължени лица в системата за превенция на изпирането на пари и финансиране на тероризма е основна гаранция за това да не бъде злоупотребявано с българските организации с нестопанска цел за престъпни цели

Законът за мерките срещу изпирането на пари (ЗМИП) и Законът за мерките срещу финансирането на тероризма (ЗМФТ), заедно с подзаконовите актове по прилагането им, уреждат мерките за превенция на изпирането на пари и финансирането на тероризма у нас.

Международните стандарти в тази сфера се изработват от Групата за финансови действия срещу изпирането на пари (FATF) – т. нар. Препоръки на FATF – като са предвидени и такива, касаещи организациите с нестопанска цел, които попадат в дефиницията на FATF.

(↑)

I. Задължения на ЮЛНЦ накратко

Законът за мерките срещу изпирането на пари (ЗМИП), в сила от 2018 г., възприе специален подход спрямо юридическите лица с нестопанска цел като задължени лица. Така обемът от мерки, които ЮЛНЦ следва да прилагат в изпълнение на закона, са разделени в две категории:

- общи задължения – за всички ЮЛНЦ

- специални допълнителни задължения – само за определена категория ЮЛНЦ, посочена в т. IV.1. от този текст

	Дневник за подаване на сигнали	План за и провеждане на обучения	Уведомления при плащане над 15 000 евро в брой или при съмнителна сделка	Определяне и вписване на действителен собственик	Оценка на риска	Вътрешни правила
Всички ЮЛНЦ, с изключение на посочените по-долу	√	√	√	√		
Специална категория ЮЛНЦ	√	√	√	√	√	√

Изключения:

[Според измененията в ЗМИП от 2023 г.](#), не са задължени по закона ЮЛНЦ, които НЕ извършват благотворителни, религиозни, културни, образователни, социални или полезни за обществото дейности и попадат в някоя от следните категории, уредени в специален закон:

- творчески съюзи, обединяващи лица, извършващи сродна творческа дейност в областта на културата, създадени по Закона за юридическите лица с нестопанска цел в защита на интересите на своите членове и имащи характер на съсловна организация;
- съсловни и браншови организации и съюзи, работодателски и синдикални организации, стопанските камари и други сдружения в отделни стопански отрасли; (чл. 4, т. 28 ЗМИП).

(↑)

II. Общи задължения (за всички ЮЛНЦ)

ЮЛНЦ трябва да прилагат подходящи мерки за наблюдение на своите сделки и операции. Те са длъжни:

- Да познават закона и правилата, които трябва да спазват – най-малко управляващите и служителите с ръководни функции в организацията.
- Да следят за информацията относно рисковете за ЮЛНЦ и насоки, публикувани от [дирекция „Финансово разузнаване“ към ДАНС](#).
- Да познават дарителите и бенефициентите си, като събират информация за тях в рамките на нормалната дейност на организацията.
- Да могат да идентифицират настъпването на някое от другите задължения по закон (уведомяване, оценка на риска и пр.).
- Да документират и съхраняват информацията, събрана в изпълнение на задълженията им по ЗМИП и ЗМФТ.

Срокът за съхранение на събраната информация е 5 години. Инструмент за събиране и съхранение на информация е и поддържането на **Дневник за подаване на сигнали от служителите**. Той трябва да е прошнурован, пронумерован и заверен от представляващия. В дневника се вписва:

- всяко съобщение за съмнение за изпиране на пари или на средства с престъпен характер

- всички документи, свързани с проверката на сигнала
- заключение дали трябва да се уведоми дирекция „Финансово разузнаване“ към ДАНС (ДФР-ДАНС) за наличие на съмнение (по чл. 72 от ЗМИП).

Всички ЮЛНЦ следва да планират и провеждат **ежегодно** обучения за своите служители и/или лицата със сходно положение, ангажирани в дейността на ЮЛНЦ с цел запознаване на задълженията по ЗМИП, ЗМФТ, вътрешни правила (ако има), реда за подаване на вътрешни сигнали от служителите, както и публикуваните нови насоки на интернет страницата на ДАНС, в дейност „Мерки срещу изпирането на пари и финансирането на тероризма“. **Планът за обученията се приема ежегодно до 15 февруари**. Планът е вътрешен документ.

Полезни връзки:

- [Примерен план за обучения](#) – за ЮЛНЦ, които не са длъжни да правят собствена оценка на риска и да приемат Вътрешни правила;
- [Примерен план за обучения](#) – за ЮЛНЦ, които са длъжни да изготвят собствена оценка на риска и да приемат Вътрешни правила (виж IV.1 на този материал).

Всички ЮЛНЦ трябва да подлагат под разширено наблюдение – да събират повече информация за – сложни и необичайно големи сделки, за да могат да направят преценка дали ли е или не съмнение за изпиране на пари/средства с престъпен произход, съответно дали трябва да уведомят дирекция „Финансово разузнаване“ на ДАНС.

Всички ЮЛНЦ трябва да уведомяват дирекция „Финансово разузнаване“ на ДАНС в следните случаи:

- При извършване на разплащания в брой на стойност над 15 000 евро или тяхната равностойност в чужда валута. от или към техен клиент (дарител/бенефициент) – уведомлението се изпраща на дирекция „Финансово разузнаване“ на ДАНС в срок до 15-о число на месеца следващ месеца, когато разплащането е осъществено.
- При съмнения/узнаване за изпиране на пари или средства с престъпен произход – уведомление по образец се изпраща на дирекция „Финансово разузнаване“ на ДАНС преди трансакцията или незабавно след нея.
- При съмнение и/или узнаване за финансиране на тероризъм - уведомление по образец се изпраща на дирекция „Финансово разузнаване“ на ДАНС преди операцията или сделката или незабавно след нея.

Всеки който знае, че дадени операции или сделки са насочени към финансиране на тероризма, е длъжен незабавно да уведоми за това министъра на вътрешните работи и председателя на Държавна агенция „Национална сигурност“.

[Линк към бланки за:](#)

- Уведомление за плащане в брой на стойност над 15 000 евро или тяхната равностойност в чужда валута
- Уведомление за съмнителна операция/сделка/клиент

III. Определяне и вписване на лицата, които се считат за действителни собственици на ЮЛНЦ (за всички ЮЛНЦ)

Съгласно Закона за мерките срещу изпирането на пари (ЗМИП) всички юридически лица е необходимо да обявят своите действителни собственици в [Търговския регистър и регистър на ЮЛНЦ към Агенция по вписванията](#).

Действителни собственици са физическите лица, които в крайна сметка притежават или контролират съответно юридическо лице или друго правно образувания.

Как стои въпросът с юридическите лица с нестопанска цел, които нямат собственици?

Понеже предвидената дефиниция за „действителен собственик“ в закона (§ 2 от Допълнителните разпоредби) не може да бъде приложена буквално за ЮЛНЦ, Дирекция „Финансово разузнаване“ на ДАНС [публикува указания](#), които дават насоки на ЮЛНЦ относно това кои лица следва да считат за свои действителни собственици, за да могат да изпълнят задължението си по Закона за мерките срещу изпирането на пари.

Изключение: Не се заявяват за вписване лицата, които се смятат за действителни собственици на ЮЛНЦ, ако са вече вписани по партидата на ЮЛНЦ в Регистъра на друго основание – например, представляващия/ите.

III.1. Действителен собственик на фондации

Макар в дефиницията на закона фондациите изрично да се споменават (§2, ал. 1, т.3 ЗМИП), е необходимо преценката за това кои физически лица следва да се смятат за действителни собственици на една фондация да се прави съобразно характера на фондациите, регистрирани по българското законодателство.

За действителен собственик на фондация, регистрирана по българското законодателство, следва да се смята:

- 1. Учредителят или определени от него трети лица, ако имат запазени права, които водят до възможност за упражняване на контрол върху решенията на ЮЛНЦ.** Такива права са тези, които дават възможност за упражняване на решаващо влияние върху фондацията при вземане на решения за определяне състава на управителните и контролните органи, преобразуване, прекратяване на дейността и други въпроси от съществено значение за дейността на организацията. Това е най-честия случай, който ще попадне в обхвата на преценката по §2, ал. 1, т.2 във вр. с т. 3 ЗМИП.
- 2. Ако учредител е юридическо лице или друго правно образувание със запазени права, които водят до възможност за упражняване на контрол върху решенията на фондацията,** тогава за действителен собственик на фондацията следва да се посочи действителния собственик на това юридическо лице, както и отделно да се посочват данните за юридическото лице и представляващия/ите го.
- 3. Ако не могат да бъдат определени физическо лице или физически лица по т. 1 или т. 2, като действителни собственици следва да се посочват представляващия/ите, които изпълняват функции, аналогични на висш ръководен служител на фондацията** (директор, управител, председател на колективен управителен орган и пр.).

III.2. Действителен собственик на сдружения и читалища

Заради своята членска маса, сдруженията се доближават до структурата на корпоративните юридически лица от гледна точка на възможността за упражняване на контрол върху вземането на решения относно сдружението, а не на притежаването му.

За действителен собственик при сдруженията следва да се смята:

1. **Ако в сдружението членуват до 4 физически лица**, за действителен собственик следва да се смята всяко от тези лица, доколкото самостоятелно притежава 25% от правата на глас в Общото събрание на сдружението, а така има възможност да упражнява решаващо влияние при вземане на решения от съществено значение за дейността му.
2. **В случай че едно или всички от тези 4 лица, членове на сдружението, е юридическо лице**, тогава като действителен собственик на сдружението следва да се посочи действителния собственик на това юридическо лице, както и отделно да се посочват данните за юридическото лице и представляващия/ите го.
3. **Ако не могат да бъдат определени физическо лице или физически лица по т. 1 или 2, като действителни собственици следва да се посочват представляващия/ите, които изпълняват функции, аналогични на висш ръководен служител на сдружението** (управител, председател на Управителния съвет и пр.).

Поради законовите изисквания за размер на членска маса на читалище, не би трябвало да се налага на читалище да прави нарочно вписване на действителен собственик.

III.3. Действителен собственик на клон на чуждестранно юридическо лице с нестопанска цел

Като действителен собственик на регистриран в България клон на чуждестранно юридическо лице с нестопанска цел следва да се посочи действителният собственик на организацията майка, като отделно се посочат и данните на самото чуждестранно юридическо лице с нестопанска цел и представляващия/ите го.

Ред за обявяване на действителния собственик (виж насоки, публикувани от ДАНС [ТУК](#))

Къде: Информацията се заявява за вписване в Регистъра на ЮЛНЦ към Агенция по вписванията [със специална декларация по образец](#). Виж подробности за процедурата [ТУК](#).

Кога: Вдномесечен срок от възникване на задължението за вписване на действителен собственик или от промяната на действителен собственик.

Необходими документи:

1. [Заявление по образец № Б7](#), Част I „Обстоятелства по чл. 63, ал. 1 и 4 от Закона за мерките срещу изпирането на пари”.
2. [Декларация по чл. 63, ал. 4 от Закона за мерките срещу изпирането на пари](#), съгласно Приложение № 3 към Правилника за прилагане на Закона за мерките срещу изпирането на пари (ППЗМИП). Декларацията се попълва от представляващия/ите ЮЛНЦ и се заверява нотариално.

3. Декларация за истинността на заявените за вписване обстоятелства и приемането на представените за обявяване актове ([Декларация по чл. 13, ал. 4 от ЗТРРЮЛНЦ](#)).
4. Декларация, че заявлението и приложените към него документи са представени от заявителя ([Декларация по чл. 13, ал. 5 от ЗТРРЮЛНЦ](#)) – в случай че заявлението се подава от лице, различно от заявителя.
5. Документ за платена държавна такса (40 лв. - на хартиен носител или 20 лв. - по електронен път).

IV. Допълнителни задължения (за специална категория ЮЛНЦ)

IV.1. Специална категория ЮЛНЦ, задължени по ЗМИП

Допълнителни задължения в изпълнение на ЗМИП и Закона за мерките срещу финансирането на тероризма (ЗМФТ) имат:

1. ЮЛНЦ, които имат годишен оборот над 50 хил. лв. за предходната отчетна година (чл. 98, ал. 4 ЗМИП)*;
2. ЮЛНЦ, които независимо от годишния си оборот, преценят, че има опасност дейността им да бъде използвана за изпиране на пари или финансиране на тероризъм (чл. 98, ал. 5 ЗМИП).

Тези ЮЛНЦ трябва да:

1. Изготвят собствена оценка на риска;
2. Да приемат Вътрешни правила за контрол и предотвратяване изпирането на пари и финансирането на тероризма.

IV.2. Изготвяне на собствена оценка на риска

За да изготвят собствена оценка на риска, ЮЛНЦ трябва да използват [Актуализираната методологията и критериите за оценка на риска](#), публикувани на сайта на ДАНС - <https://dans.bg/bg/82>, т. 4

При изготвяне на оценката на риска ЮЛНЦ вземат предвид наличието на връзка между техни дарители/бенефициенти с лица или държави от списъците:

1. на [високорискови трети държави](#):
 - които имат установени стратегически слабости в националната си уредба за борба с ИП/ФТ ([списък на FATF](#));
 - които са включени в [списъка на ЕС на високорискови трети държави със стратегически слабости](#)
2. за наложени санкции от ООН, ЕС и [списъка по чл. 46 от ЗМФТ](#), приет от Министерски съвет – публикувани на сайта на ДАНС (<https://dans.bg/bg/28>)

С оглед осигуряването на своевременно и проактивна информираност на компетентните органи и задължените лица в страната за всички настъпили изменения в целевите финансови санкции, наложени от Съвета за сигурност на ООН, свързани с борбата с финансирането на тероризма и разпространението на оръжия за масово унищожение, Министерството на външните работи разработи комуникационно-информационна

платформа, която е достъпна на следния линк: <https://www.mfa.bg/bg/ministerstvo/un-sanctions>.

Платформата предоставя своевременна информация за настъпили промени по целеви финансови санкции, наложени от: Комитета на Съвета за сигурност на ООН съгласно резолюции 1267 (1999), 1989 (2011) и 2253 (2015) относно „Ислямска държава в Ирак и Леванта (Da'esh)“, „Ал Кайда“ и свързани с тях лица, групи, предприятия и образувания; Комитета на Съвета за сигурност на ООН, създаден съгласно резолюция 1988 (2011) относно талибаните; както и Комитета на Съвета за сигурност, създаден съгласно резолюция 1718 относно Корейската народно-демократична република (КНДР). Информацията се публикува незабавно след съобщенията, направени от съответните комитети на Съвета за сигурност на ООН, и осигурява директен достъп до новините, публикувани на електронната страница на ООН.

Платформата дава възможност на задължените лица по чл. 4 от ЗМИП да получават своевременно актуални новини за промени в санкционните мерки на Съвета за сигурност на ООН чрез регистрация в сайта на МВНР чрез формата RSS и/или чрез получаване на електронни съобщения на посочен от потребителя електронен адрес (e-mail).

Разработването на платформата цели да подпомогне задължените лица по чл. 4 от ЗМИП при изпълнението на предвидените за тях мерки в ЗМФТ и в съответните резолюции на ООН, свързани с финансиране на тероризъм и пролиферация, чрез проактивно информиране за настъпили изменения в санкционните списъци. С оглед оптимално използване на услугата, е препоръчително регистрацията в сайта на МВНР да става чрез опцията за абониране, чрез която на посочения от потребителя електронен адрес се получава информацията за изменения в съответните санкционни списъци. За целите на абонирането е необходимо да се предоставят имена на лицето или организацията, която ще ползва услугата, както и електронен адрес (за повече информация – моля вижте Указания за прилагане на мерки за противодействие и превенция на финансирането на тероризма на <https://dans.bg/bg/28>)

Допълнително описание на процеса по изготвяне на оценката на риска е предвидено в раздел IV от Вътрешните правила (вж. по-долу).

ВАЖНО! При изготвяне на собствена оценка на риска се вземат под внимание [резултатите от Оценката на риска от финансиране на тероризъм в сектора на организациите с нестопанска цел](#) в Република България, както и резултатите от актуализираната [Национална оценка на риска \(последната такава е извършена през 2023 г. \)](#). Следете редовно за актуализации на тези оценки [тук](#).

IV.3. Изготвяне и приемане на вътрешни правила

След изготвяне на собствената оценка на риска организацията трябва да приеме Вътрешни правила, които съответстват на [актуализираните правила](#), публикувани на сайта на ДАНС и са допълнени с резултатите от оценката на риска - <https://dans.bg/bg/82>, т. 2

Вътрешните правила се приемат в следните срокове:

- до 31 юли на годината, следваща годината, за която годишният оборот на ЮЛНЦ надвишава сумата от 50 000 лева;

- в едномесечен срок от изготвянето на оценката на риска, когато ЮЛНЦ е преценило, че има опасност дейността му да бъде използвана за изпирание на пари или финансиране на тероризъм.

Вътрешните правила стават част от вътрешните документи за управление на организацията и служителите следва да бъдат запознати с тях с оглед спазването им.

IV.4. Определяне на отговорно лице

ЮЛНЦ, за които са валидни тази специална категория задължения по изготвяне на оценка на риска и приемане на вътрешни правила, следва да определят лице, отговорно за вътрешния контрол по спазване на задълженията по ЗМИП, ЗМФТ и вътрешните правила.

Това лице може да е директорът, представляващият или друго лице с управленски функции в организацията. В срок от 7 дни, след като представляващият определи отговорното лице (представляващият може да определи себе си) контактите на това лице трябва да се изпратят на ДАНС, като се попълни [Уведомление по образец](#), което се изпраща на адрес: vatreshni_pravilaFID@dans.bg.

V. Контакти, допълнителна информация и съдействие за прилагането на изискванията на ЗМИП и ЗФТ

Дирекция „Финансово разузнаване“ при Държавна агенция „Национална сигурност“

<https://dans.bg>

vaprosiFID@dans.bg – във връзка с въпроси по ЗМИП

Български център за нестопанско право

<https://bcnl.org>

info@bcnl.org – за консултации

* "Годишен оборот" по смисъла на чл. 98, ал. 4 на лице по чл. 4, т. 28 е общият оборот на лицето, който включва сумата от приходите, посочени в раздел I "Приходи от дейността" от Отчета за приходи и разходи от нестопанска дейност (приложение № 2 към Национален счетоводен стандарт 9), и общо приходи от оперативната дейност, посочени в Отчета за приходи и разходи от стопанска дейност (приложение № 2 към Национален счетоводен стандарт 1), ако е изготвян такъв.